

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ВИПЛАТАМИ ЧЛЕНАМ ВИРОБНИЧИХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ

Саванчук Т.М., к.е.н.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Дослідження практики діяльності сільськогосподарських виробничих кооперативів засвідчили, що вони є специфічними суб'єктами господарювання, що в законодавчому порядку зобов'язані здійснювати встановлені виплати своїм членам та організувати облік і контроль розрахунків за такими виплатами (рис. 1).

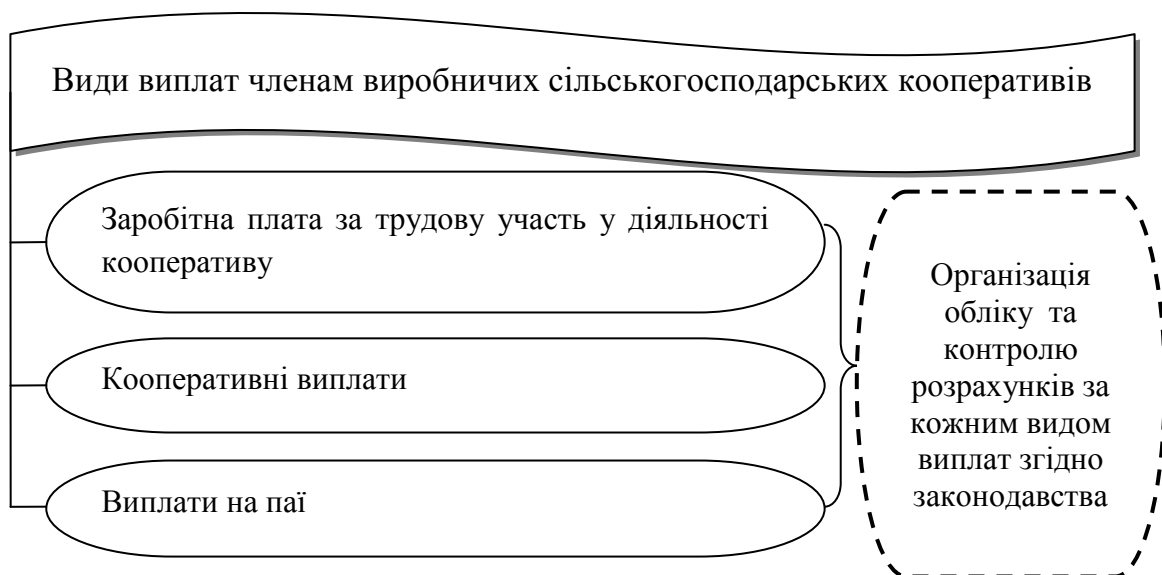

Рис. 1. Різновиди виплат членам виробничих сільськогосподарських кооперативів

Джерело: побудовано автором за [1].

На сьогоднішній день, практично всі контролюючі органи, які уповноважені відповідно до законодавства проводити перевірки у сфері нарахування та сплати різного роду виплат членам кооперативу, контролюють дотримання законодавства про працю та правильність нарахування і перерахування податків і платежів, пов'язаних з виплатою кооперативних

виплат, виплат на паї та заробітної плати. Разом з тим, жоден орган не має за мету проконтролювати правильність проведення нарахувань розміру кооперативних виплат та виплат на паї кожному члену, раціональність витрачання коштів на оплату трудової участі членів кооперативу в його діяльності, продуктивність праці чи правильність застосування розцінок на конкретному госпрозрахунковому кооперативі, хоча саме ці питання мають найбільший вплив на ефективність його діяльності.

Отже, в таких умовах, членам кооперативу необхідно або ж замовляти зовнішню незалежну перевірку, або ж приділяти важливу увагу питанням внутрішнього контролю всередині кооперативу.

Внутрішній контроль є однією із функцій управління господарською діяльністю будь-якого суб'єкта господарювання, в тому числі і виробничих кооперативів. За словами Фаріон І.Д.: «Одним із його вирішальних завдань є надання інформації про діяльність господарюючого суб'єкта для прийняття ефективних управлінських рішень, що можливе лише за раціональної його організації» [2, с. 505].

Таким чином, організовуючи систему внутрішнього контролю чи аудиту у виробничому кооперативі необхідно дотримуватися системного підходу, що забезпечує його найбільшу результативність та, в свою чергу, визначає раціональність контрольної діяльності.

Відмітимо, що внутрішній контроль у кооперативах здійснюється ревізійною комісією кооперативу, що створюється відповідно до законодавчих вимог та статуту кооперативу, або ревізором, якщо до складу кооперативу входить менше ніж 10 членів. Ревізійна комісія (ревізор) підзвітна загальним зборам членів кооперативу і обирається ними з числа членів кооперативу у порядку, встановленому його статутом [1].

Перевірка діяльності кооперативу, що, як правило, здійснюється щорічно його ревізійною комісією дозволяє виявити певні технічні помилки чи зловживання, але вона не забезпечує правління кооперативу інформацією, необхідною для прийняття управлінських рішень, адже жодних аналітичних

розрахунків члени комісії не здійснюють.

Причиною цьому є відсутність затвердженого на законодавчому рівні методичного та документального забезпечення здійснення аналітичних процедур в системі контролю виплат членам кооперативу.

В той же час, як відомо, оплата праці, є найбільш трудомісткою ділянкою облікової роботи у кооперативі, яка потребує значних знань і значно збільшує ризик кооперативу отримати штрафні санкції. А з врахуванням великих штрафів, які накладаються на господарюючих суб'єктів за порушення законодавства, та пені, що стягується за прострочення платежів ризик ще збільшується. Тому перевірка розрахунків з оплати праці є одним із найбільш трудомістких, складних і відповідальних процесів на практиці та потребує відповідного аналітичного забезпечення.

Не менш важливе значення має також контроль розрахунків за іншими виплатами членам кооперативу, адже він безпосередньо зачіпає економічні інтереси усіх його членів без винятку. Це пов'язано з тим, що облік розрахунків за кооперативними виплатами та виплатами на паї є трудомістким, потребує уваги і сконцентрованості, оскільки пов'язаний з обробленням великої кількості первинної інформації, має багато однотипних операцій, здійснення яких потребує багато часу.

Виходячи з цього, вважаємо, що окремим питанням щорічних ревізій повинне бути питання правильності зазначених розрахунків. Для відображення результатів контролю кооперативних виплат пропонуємо застосовувати спеціальні Контрольні листи за розробленою нами формою. В яких відображати базу нарахування виплат членам кооперативу та їх фактичну суму і суму, розраховану за результатами перевірки.

Проведення таких розрахунків та складання відповідних Контрольних листків дасть можливість кожному члену кооперативу бути впевненому, що розмір його трудової участі в повному розмірі врахований для визначення розміру кооперативних виплат та ці виплати правильно розраховані, адже від цього буде залежати задоволеність членів кооперативу його роботою.

Паралельно з перевіркою сум кооперативних виплат рекомендуємо здійснювати також контроль виплат на паї і його результати відображати в окремому Контрольному листку аналогічної форми.

Джерелами інформації для складання запропонованих Контрольних листків мають стати «Відомість нарахування та сплати кооперативних виплат» та «Відомість нарахування та сплати виплат на паї» в яких відображаються розміри фактично нарахованих виплат членам кооперативу.

Дані для проведення розрахунків таких виплат, в ході ревізії, ревізори повинні отримати з «Книги обліку розрахунків з членами кооперативу за трудову участь» та «Відомостей сплати пайових внесків у фонди кооперативу». При цьому, необхідно враховувати, що для розрахунку суми виплат на паї кожному окремому члену кооперативу враховується загальна сума його внесків у всі фонди кооперативу (пайовий, неподільний, резервний та спеціальний).

Ми вважаємо також, що в ході перевірок, які здійснюються ревізійною комісією кооперативу необхідно проводити певні аналітичні процедури для визначення реальної картини щодо ефективності використання робочого часу та фонду оплати праці. Зокрема здійснювати розрахунок ефективності використання трудових ресурсів кооперативу та продуктивності праці його членів.

Отже, застосування аналітичних розрахунків щодо правильності нарахування всіх видів виплат членам виробничих сільськогосподарських кооперативів та раціональності витрачання коштів на здійснення таких виплат забезпечить керівництво кооперативу необхідною інформацією для прийняття управлінських рішень, а членам кооперативу дозволить бути упевненими у правильності розрахунків з ними.

Список використаних джерел:

1. Про кооперацію: Закон України від 10.07.03 р. № 1087-IV (зі змінами і доповненнями) / Верховна Рада України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1087-15.8> (дата звернення: 30.10.2020).

2. Фаріон І.Д., Перезова І.В. Організація обліку, контролю й аналізу: навч. посібник. Тернопільський національний економічний ун-т. Т.: Економічна думка, 2007. 714 с.